

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

УДК 94 (477) «12/13»

ДАНИЛО ГАЛИЦЬКИЙ І ВИБІР ЦИВІЛІЗАЦІЙНО-ДЕРЖАВНИЦЬКОГО НАПРЯМКУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ-РУСИ

Віктор Доценко

Університет Державної фіскальної служби України
Україна, 08201, Київська область, м. Ірпінь, вул. Університетська, 31
E-mail: dozenkov@ukr.net

Українська державність має тривалу історію. Не меншу має і історія бездержавного, поневоленого існування українського народу. Спогади про минулу державну велич, прагнення її відродити постійно спонукали до пошуків шляхів і форм втілення віковичної мрії. Ці теоретичні побудови часто лягали в основу практичних дій і зумовлювали чи то наближення, чи то віддалення ідеї самостійного державно-правового та політичного існування.

Перед українськими державцями завжди стояло питання вибору моделі розвитку державних інституцій, моделі цивілізаційного напрямку розвитку народу, держави, нації. Ще перші руські князі вибирали між норманізмом, понтізмом чи степовим ордизмом. На початку XIII ст., коли Київська Русь припинила своє існування, руські князі опинились знову на цивілізаційному роздоріжжі. Перед ними знову постало питання пошуку союзників і моделі державно-правового розвитку. Нащадки перших Рюриковичів – Данило Романович та Олександр Ярославович Невський вибрали власну модель цивілізаційно-державного напрямку розвитку власних князівств. Модель, яка стала концентрованим виразом їх політико-державних ідеалів та ідеалів тогочасної політичної еліти Руських князівств. Вибір цивілізаційно-державницької моделі розвитку зумовив всю подальшу цивілізаційну історію Південно-Західної та Північно-Східної Русі. Дослідження державницьких ідей і політична історія XIII ст. має кількасотлітню історію. Ще Галицько-Волинський літопис переповідає нам про трагічні та славетні події з історії першого руського короля Данила. Згодом державницька історія Галицько-Волинського князівства знайшла своє продовження у козацьких літо-

писах, працях представників народницької школи – М. Грушевського, М. Костомарова, працях націонал-державників – Д. Дорошенка, Н. Полонської-Василенко, істориків радянської доби – І. Крип'якевича, М. Брайчевського та знаходить своє продовження у працях наших сучасників.

Дослідження державницької традиції Київської Русі, яку уособило у собі Галицько-Волинське князівство та вибір його очільником цивілізаційно-державницького напрямку розвитку України-Русі у складному XIII ст. є метою та завданням нашої історичної розвідки.

Упродовж XII ст. Києво-Руська держава перетворюється на своєрідну конфедерацію земель, кожна з яких жила своїм власним політичним життям. Інтегруючими чинниками залишалися – спільна для всіх земель династія, номінальне старійшинство руських князів та ідея єдності Руської землі перед зовнішніми загрозами, передусім – з боку кочового Степу [1]. У XII ст. намітились два напрями розвитку руської державності – Західний (феодално-контрактний), проєвропейський і Східний (абсолютистський), провізантійський. Перший набув поширення у Південно-Західній та Південній Русі, другий розвивався у «дикій», угрофінській Північно-Східній Русі.

У середині XIII ст. Київська Русь офіційно припинила своє існування. Навала монголів, якої зазнала Південно-Західна частина Русі у 1237-1240 рр. відкрила нову епоху у державницькій історії східних слов'ян. На думку більшості істориків монгольська навала – це перехрестя, на якому російська історія пішла своїм шляхом, а історія України та Білорусії – своїм [2]. Головним чинником розходження раніше єдиної династії Рюриковичів став вибір на-

прямку власного розвитку, напрям державно-правового та цивілізаційного будівництва.

Осердям нових державницьких проектів на руїнах колишньої могутньої східноєвропейської імперії стали Галицько-Волинське та Ростово-Суздальське князівства. Їх очільники – Данило Романович Галицький та Олександр Ярославович Невський визначили напрямки цивілізаційного розвитку підконтрольних їм територій.

Русь у другій половині XIII ст. певний час залишалась у кордонах цивілізаційно-державницького вибору, який у свій час зробив князь Володимир Великий. Комбінація базових елементів, на яких трималася держава Рюриковичів і тогочасна суспільна організація, суттєвих змін не зазнала. Держава та її інститути залишались виведеними за межі існуючого правового поля та залежали від волі князя. Втручання знатних бояр в управління державою викликало у представників правлячої династії вкрай негативну реакцію та спричиняло постійні конфлікти у князе-боярському середовищі.

Маючи зовнішнього ворога в особі монголів, угорців, поляків і тевтонців, а також внутрішнього ворога династії – місцевого родовитого боярства, і князь Олександр, і князь Данило, опинились перед вибором моделі подальшої еволюції власних князівств і князівського інституту. Тобто князі мали провести свого роду кореляцію цивілізаційного вибору розвитку Русі у подальші десятиліття. І таку кореляцію у монгольській і післямонгольській період було здійснено. Кореляційні зміни стосувались меж застосування сили по відношенню до підконтрольного князям населення, суб'єктів, які вправі її застосовувати, подальшого розвитку православ'я та сакрально-релігійного обґрунтування повноважень князя й інших владних суб'єктів.

Новації обумовлювались потребами консолідації розрізнених територій, централізацією влади та можливостям протидії монгольському пануванню. Причому зміни супроводжувались ревізією візантійського релігійного наповнення князівської владної моделі, яка існувала на Русі. Якщо Данило вибрав західну модель еволюції держави та суспільства, то Олександр зробив свій вибір на користь монгольського централізованого самодержавства. У результаті і в Галицько-Волинській Русі і в Північно-Східних князівствах сформувалась власна модель держави, яка визначила розвиток територій на століття вперед.

Цивілізаційний вибір володимиро-

суздальських князів призвів до формування у Північно-Східній Русі деспотичної, централізованої ординсько-візантійської московської державності. Її підтримували й ортодоксальні православні ієрархи, які були обласкані монгольськими ханами та підтримували їх політику та державність.

Данило Романович навпаки вибрав західний варіант розвитку слов'янської цивілізації та держави. Цивілізаційний вибір здійснений князем відбувся не на пустому місці. Галицько-Волинська земля мала власну особливу державницьку традицію, яка склалася упродовж XII ст. Як пише М. Костомаров, князь у Галичині був обмежений у своїй владі місцевим віче, в якому першу скрипку відігравали місцеві бояри. Вони зосередили у своїх руках земельні ресурси та реалізовували свою могутність за допомогою демократичного інституту – віче. Галицькі князі настільки залежали від віче, що воно втручалось не тільки у вирішення питань внутрішнього та зовнішнього життя князівства, але й в особисте життя князя. Яскравий приклад – події пов'язані з князем Ярославом Осмомислом і його наступником князем Володимиром [3].

Маючи сильних суперників у Галичині, Волинські князі, з яких походив Данило Галицький, у власній вотчині спирались на місцевих бояр-дружинників, які всіляко підтримували власного князя. Це дозволяло волинським князям боротися за Галичину й об'єднати князівства у 1198 р. Це зробив батько Данила Роман Мстиславович. Він же з метою відновлення політичної єдності Русі 1203 р. запропонував проект «доброго порядку» щодо перебудови всієї системи влади на Русі. Згідно тексту проекту, який розіслав Роман, київського князя мали вибирати князі найбільш впливових земель Русі. Тобто, у випадку смерті київського князя його наступника обирають шість перших у державі князів: суздальський, чернігівський, галицький, смоленський, полоцький і рязанський. Князі зобов'язувалися не чинити нападів на волості інших, а у випадку такого нападу колективно приборкувати винуватця [4]. Щоб припинити поділ цих самих земель, запроваджувалась примогенитура (майорат) у спадкуванні – владу князя успадковував тільки один, причому старший син. Все це на думку Романа, повинно було забезпечити цілісність держави та безпеку її кордонів [5]. Запропонований князем Романом спосіб виборів монарха та спадкування княжого столу нагадував тогочасну практику обрання німецького короля на з'їздах князів.

Реальним же наслідком інтеграційних заходів князя Романа стало об'єднання у 1199 р. Волинської та Галицької земель в єдине державне утворення й оволодіння 1201 р. Києвом. Таким чином, Роман Мстиславович фактично зробився великим князем київським. Його у літописах називали «великим князем самодержцем всієї Руської землі», а у латиномовних джерелах як «Regnum Russiae», що відображає погляд на державу Романовичів як безпосереднє продовження Київської держави, а також – прагнення володарів галицького столу об'єднати під своєю владою всі руські землі й у першу чергу здобути контроль над Києвом [6].

У 1204 р. папа Інокентій III запропонував Роману королівську корону. Це мало символізувати визнання за князем королівського статусу та права для його нащадків називати себе володарями Русі. У листі папи Інокентія IV до великого магістра Тевтонського ордену від 22 січня 1248 р. Данило титулується «достойним королем Русі», тоді як Олександр Невський «шляхетним мужем, князем суздальським». Титулування Данила королем Русі, ще до отримання ним королівської корони від папи у 1253 р. свідчить, що він дістав визнання своєї королівської гідності внаслідок права успадкування [7]. Про акцептацію європейським світом королівської титулатури галицько-волинського володаря, незважаючи на відхилення ним королівської корони від папи, свідчить те, що він увійшов у європейську державно-політичну термінологію як «Роман король Русі» [8]. Сусідніх польських володарів подібними титулами того часу не величали.

Однак князь Роман прагнув не тільки об'єднати Руські землі, але й втручався у загальноєвропейську політику. Французький хроніст XIII ст. Альберік сповіщає, що Роман пішов через Польщу до Саксонії, зустрівся з братами Лешком і Конрадом і був ними забитий. На підставі цього повідомлення історики висунули припущення, що галицько-волинський князь втрутився у суперництво за корону Германської імперії. Висловлювалась думка, що зіткнення Галицько-Волинського князівства з Мало Польщею було викликане невдоволенням Романа Мстиславича тим, що Лешко Білий і Конрад почали виходити з-під його впливу [9]. Несподівана смерть князя 1205 р. зупинила його прагнення об'єднання руських князівств і створення на Русі подібного до Германської імперії державного утворення.

Нащадок Романа князь Данило продовжив батьківську політику. У 1219 р. Данило Романович досяг 18-ліття, одружився з донькою

тільки-но посадженого у Галичі польським князем Лешком Мстислава Мстиславича (Удалого) і став самостійно правити. Одразу розпочав Данило і діяльність по збиранню втрачених батьківських володінь. Мудрий і прозорливий державний діяч Данило Романович розумів, що одразу йому не відвоювати у боярства й угрів Галицьку землю – для того ще не настав час, бо ще не була повернута Волинська земля. На кінець 20-х років XIII ст. князь об'єднує під своєю зверхністю майже всю Волинь. Останнім 1234 р. було приєднано Белзьке удільне князівство [10]. У 30-40-ві рр. XIII ст. князь приєднав Галичину та поширив свій вплив на Схід, приєднавши Пінську та Київську землю. Одночасно князь прагнув реалізувати незакінчений батьківський проект інтеграції Руського князівства до Західної цивілізації.

Данило Галицький вибираючи західний вектор розвитку, орієнтувався на сформовані в середині князівства і його західних сусідів своєрідну князівсько-боярську традицію, в основі якої лежали контрактно-договірні стосунки між князем, боярами і його дружинниками. Сильна місцева Галицька боярська верхівка тяжіла до європейського феодалізму з його договірно-правовими регуляторами. Як свідчить О.Субтельний: «Галицькі бояри були найбільш свавільними, багатими й могутніми на всіх руських землях. Вплив цієї аристократії був настільки всепроникним, що Галичину часто вважають ідеальним зразком олігархічного правління на Русі, який поряд з республіканським Новгородом та абсолютиським Володимиром та Москвою являв собою третій різновид політичного устрою Київської держави. На думку радянських вчених, винятково велика влада галицьких бояр значною мірою пояснюється їх походженням. На відміну від бояр в інших князівствах, де вони здебільшого походили з княжої дружини, галицька аристократія, очевидно, розвинулася з місцевої племінної знаті. І свої маєтки вона дістала не від князя, як це водилося, а узурпувавши общинні землі. прийшовши сюди перші Рюриковичі наштовхнулися на аристократію, що вже добре вкорінилася і була готова обстоювати власні інтереси» [11].

Влада бояр спиралася і на розвинуті у регіоні видобувні промисли. Місцеві бояри мали монополію на видобуток солі та торгівлю нею. Це дозволяло боярству вести активну незалежну політику у стосунках з місцевими князями та сусідніми державцями. Маючи в особі місцевого боярського олігархату сильного супер-

ника, князь Данило вимушений був використовувати у стосунках з ним досвід західних сусідів, які вимушені були також боротися з сильними феодалами. Ставка робилась на формуванні служивого боярства, тобто вихідця з власної дружини князя та на посиленні міст, які мали отримавши від князя певні привілеї допомагати йому у боротьбі з власними феодалами.

Отже, ідея, абсолютної, надзаконної, божественної сили, до якої тяжіли володимиро-суздальські князі, і яка реалізовувалась в ординській владній моделі, у Галицько-Волинському князівстві не могла бути реалізована. Хоча князь у Галицько-Волинській землі в окремі періоди вважався «самодержцем», тобто необмеженим правителем, фактично він залежав від боярства, яке всіма силами прагнуло обмежити його владу, використовуючи князя водночас як знаряддя для охорони власних інтересів. Бояри, які були великими землевласниками, підтримували князівську владу настільки, наскільки вона була виразником їх інтересів у боротьбі з селянами та міщанством. Тому князівсько-боярська традиція Південно-Західної Русі не могла бути вбудованою у монгольську державно-владну модель розвитку.

При існуванні впливового й амбіційного боярства князь не міг перенести у своє володіння ординську модель управління. Для цього потрібна була присутність монголів, які б своєю силою могли б забезпечити князю абсолютну владу. Однак монголи були далеко. Ординці не встановили у Галицько-Волинській Русі владу власних намісників-баскаків, управлінські функції виконував власне князь Данило. М.Ф. Котляр робить припущення, що ординці стримувала близькість руських земель до країн Заходу, які зберігали величезну економічну та військову потугу. Мабуть, Батий пам'ятав про поразку, якої зазнали його орди від чеських важкоозброєних рицарів у 1241 р. [12].

За таких обставин робити ставку на монголів і виплату данини Орді, для Данила Романовича було рівнозначним політичному самотубству та втраті власних позицій у відносинах з польськими й угорськими володарями. Маючи сильну армію та підтримку населення, князь проводить активну антиординську політику.

Візит в Орду для Данила це свого роду приниження, «обида», втрата власної честі та гідності. Галицький літопис називає візит до хана «злою честю татарською!» і порівнює діяння Данила з перемогами його батька – князя Ро-

мана. Приниження князя, визнання себе холопом хана для Данила свого роду політичний маневр, загравання з Ордою, для отримання можливості бути самостійним і зміцнювати свою державу та військо. Отже, візит в Орду та повернення назад з правом на князювання (ярликом), значно посилює позиції Данила і дає йому можливість розбудовувати власну державу. Князь став федератом хана: він мусив висилати власне військо до монгольських походів, але регулярної данини, супроводжуваної переписом населення, не платив [13]. Тобто Данило Романович отримав можливість самостійно від ординців розвивати економіку краю та проводити незалежну зовнішню і внутрішню політику.

Одночасно король Русі все більше втягується у тогочасну європейську політику. Його партнерами та противниками дедалі більше стають західні сусіди – угорські королі, краківські, мазовецькі й сілезькі князі, німецькі імператори. Упродовж 30-40-х рр. XII ст. князь Данило намагався встановити дружні відносини з польськими князями. Як зазначає Сергій Плохій, для галицько-волинських князів поляки мали певну етнічну спорідненість. У деяких документах, як-от у списку етнічних груп, що їх Данило запросив оселитися у своїй новій столиці Холму, поляки не фігурують навіть у категорії «іноплеменців» [14]. Мовна та культурна близькість поляків і русичів сприяла зближенню тогочасної феодальної еліти, яка визначала політичний вектор розвитку держави. На відміну від поганців половців і монголів, поляки сповідували хоча і західне, але християнство, з близькими для русичів культурно-релігійними цінностями.

Маючи досить рухливі спільні кордони, польські князі і руські володарі упродовж століть вели політичну і військову боротьбу між собою. Постійно намагалися втручатися у справи сусідів, укладаючи політичні союзи та династичні шлюби. Це сприяло зближенню тогочасної феодальної еліти та культурному взаємопроникненню. Як вже зазначалось вище, упродовж 30-40-х рр. XIII ст. князь Данило активно втручався у польські справи. Однак лише після 1245 р. він домогся від польських володарів дипломатичних та економічних преференцій для Галицько-Волинської Русі. Руський князь значно переважав у військовій силі й економічній потузі польських князів, і це дозволяло йому виступати арбітром у чварах між польськими князями за Краків і верховну владу. У процесі такої діяльності він у середині – другій половині 40-х рр. приєднав до своєї

держави Люблінську землю [15].

У 1246 р. угорський король Бела IV запропонував Данилові укласти династичний шлюб, видавши за сина Данила Лева власну доньку Констанцію. У кінці 1248 чи на початку 1249 р. угорський король попросив у Данила допомоги у війні за австрійську спадщину герцога Фрідріха II Баденсберга.

На відміну від Олександра Невського, князь Данило продовжує й антиординську діяльність. Для нього ординці перші вороги християнського світу, поганці, «безбожні моавитяне, рекомы татарове», які вторглися у руські землі. У літописному повідомленні про напад Батия на руські князівства у 1237-1240 рр. монголи фігурують не лише як «иноплемєньныхъ», а й як «безбожні измаилтяне», «безбожныхъ» і «поганыхъ татаръ». На відміну від Північно-Східних Рюриковичів, для Данила Романовича зречення віри батьків було найбільшим гріхом, якого допустити було неможливо. Князь, перебуваючи в Орді, відмовився вклонитися священному кущу, на відміну від володимиро-суздальського князя Ярослава Всеволодовича, який нібито мусив поступитися наполяганням монголів. Данило погодився лише випити кумису, що в очах Батия урівняло його з татариним [16]. Тобто Данило вибрав політичну залежність від Орди, зберігши власну християнську віру та можливість політичного маневру у відносинах з татарами. Можливо релігійний фактор, західні сусіди Галицько-Волинського князівства були все ж таки християнами, і спонукав Данила Романовича шукати собі спільників в антиординській боротьбі серед християнських володарів.

Проводячи антиординську політику, князь у 1252 р. підтримав прозахідного князя Андрія Ярославовича у його боротьбі проти ординців. Однак війська Андрія зазнали поразки від орди хана Неврюя. Данило робить спробу порозумітися з папою й отримати від нього допомогу та можливість організувати хрестовий похід проти ординців.

У 1253 р. Данило Романович прийняв від папи Інокентія IV королівські інсигнії та був коронований у місті Дорогочин. Данило розумів значення корони не просто як монаршого символу, а як символу належності до Європи. Сам акт коронації означав, що королівська корона надіслана Данилу як дарунок понтифіка й як знак визнання за ним права наслідування королівської гідності своїх предків. Це був один з проявів процесу інтеграції Русі-України до західної цивілізації.

Інтеграції до західної цивілізаційно-державної моделі розвитку сприяли і родинні зв'язки династії Романовичів. Адже засновник династії князь Роман був сином польки-католички; Конрад Мазовецький був сином і чоловіком православних княгинь; син Данила Лев був одружений з донькою угорського короля Бели IV Констанцією; нарешті Роман Данилович був одружений з Гертрудою, племінницею останнього австрійського герцога з династії Баденбергів Фрідріха Войовничого та виявляв претензії на корону Австрійського герцогства, визнані папським престолом [17].

Отже, у першій половині XIII ст. Роман Мстиславович і його син Данило Романович, об'єднавши Південно-Західні та Південні Руські князівства, отримали від літописців титул «самодержця вся Русі», а від західних хроністів – короля Русі. Обидва князі прагнули стати свого роду збирачами Руських земель і продовжувачами справи династії Рюриковичів. Орієнтований на західну владну традицію, Данило Романович намагався інтегрувати власне князівство у тогочасну європейську цивілізаційно-державницьку модель розвитку. У Галицько-Волинській Русі запроваджувались правові договори між князем і місцевою феодальною елітою, поширювались правові традиції сусідніх європейських держав. Прискорювала європейський вибір князя і потреба знайти союзників у боротьбі з монголами. Союз з князем Андрієм Ярославовичем зазнав поразки, а його брат Олександр вибрав ординський напрям розвитку держави. Не отримавши підтримки для боротьби з ординцями від Північно-Східних Рюриковичів, Данило сконцентрувався на західних сусідах Русі, розпочавши процес укладання родинно-династичних шлюбів. Родинно-династичний фактор ще більше посилив вибір цивілізаційно-державницького напрямку розвитку України-Руси та забезпечив українським землям можливість культурно-політичної інтеграції у тогочасну європейську цивілізацію.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Однороженко О. Українська (руська) еліта доби Середньовіччя і раннього Модерну: структура та влада / О. Однороженко. – К.: Темпора, 2011. – С. 41.
2. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі / С. Плохій. – К.: Критика, 2015. – С. 56.
3. Костомаров М. Галерея портретів. Біографічні нариси / М. Костомаров. – К.: Веселка, 1993. – С. 53.
4. Котляр М.Ф. Галицько-Волинська Русь / М.Ф. Котляр. – К.: Альтернативи, 1998. – С. 158.
5. Толочко А. «История Российской» Василия Татищева: источники и известия / А. Толочко. – М.: НЛЮ, К.: Критика, 2005. – С. 288.
6. Однороженко О. Вказ. праця. – С. 43.

7. Терещенко Ю. Скарби історичних традицій / Ю. Терещенко. – К.: Темпора, 2011. – С. 76.
 8. Там само. – С. 75.
 9. Котляр М.Ф. Галицько-Волинська Русь. – С. 160.
 10. Котляр М.Ф. Галицько-Волинське князівство (до 800-ліття утворення) / М.Ф. Котляр // УІЖ. – 2000. – № 1. – С. 25.
 11. Субтельний О. Україна: історія / О. Субтельний. – К.: Либідь, 1992. – С. 63.
 12. Котляр М.Ф. Галицько-Волинське князівство... – С. 26.
 13. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Н. Яковенко. – К.: Критика, 2006. – С. 104.
 14. Плохій С. Вказ. праця. – С. 69.
 15. Котляр М. Південно-Західна Русь в європейській політиці XII-XIII ст. / М. Котляр // Україна в Центрально-Східній Європі: З найдавніших часів до кінця XVIII ст. – 2003. – Вип. 3. – С. 91.
 16. Плохій С. Вказ. праця. – С. 71.
 17. Терещенко Ю. Вказ. праця. – С. 77.

Доценко Віктор Данило Галицький і вибір цивілізаційно-державницького напрямку розвитку України-Руси

У статті на основі аналізу літератури робиться спроба відстежити історію державницької традиції Київської Русі, яку уособило у собі Галицько-Волинське князівство та визначити причини вибору його очільником західного (європейського) цивілізаційно-державницького напрямку розвитку України-Руси у складному XIII ст.

Ключові слова: Галицько-Волинське князівство, ордизм, цивілізація, Данило Романович

Доценко Виктор Данило Галицкий и выбор цивилизационно-державнического направления развития Украины-Руси

В статье на базе анализа литературы делается попытка отследить историю государственной традиции Киевской Руси, которую протолкнуло в себе Галицко-Волынское княжество и определить причины выбора его главой западного (европейского) цивилизационно-державнического направления развития Украины-Руси в сложном XIII веке.

Ключевые слова: Галицко-Волынское княжество, ордизм, цивилизация, Данило Галицкий

Docenko Viktor Danylo Galytskiy and option of civilizational and governmental development of Ukraine during the period of Russ

Attempts of Kyivska Rus history observations are represented in the article on the basis of literature analysis. Article also determines reasons of choice of Galytsko-Volynske principality as a main developer of civilizational and governmental progress on Ukrainian territory in difficult XIIIth century.

The main reason of Rurikovytsch ruling family disintegration was option of own development, legal order and civilizational creation ways. Galytsko-Volynske and Rostovo-Suzdalske principalities became centers of new governmental projects on the ruins of old, powerful, Eastern European empire. Heads of these principalities - Danylo Romanovytsch Galytskiy and Olexander Yaroslavovytsch Nevskiy determined directions of civilizational development on the controlled areas.

Olexander and Danylo had to choose the model of their principalities evolution despite of having external enemies such as Mongols, Hungarians, Polish, Teutons and internal enemies, among them were representatives of local nobles. So that meant that princes had to conduct the correlation of civilizational development option of Russ for the next decades. Such correlation was implemented during Mongolian and Aftermongolian periods. Changes concerned measures of force using to controlled population, subjects who were able to use such force, development of Orthodoxy and sacred and religious reasoning of powers of the prince and other ruling subjects. Innovations were implemented because of consolidated needs of separated areas, centralization of government and capability of Mongolian domination opposition. Moreover, changes were accompanied by the revision of byzantine and religious filling of princely, ruling method, which existed in Russ. Danylo chose eastern type of state and society evolution but Olexander preferred Mongolian centralized autocracy. As a result, peculiar type of state was formed and determined the development of areas for centuries in Galytsko-Volynska Russ and Northeastern principalities in advance. Civilizational choice of Volodymyr-Suzdal principalities leded to despotic, centralized, horde, byzantine and moscow statehood formation in Northeastern Russ. This type of statehood was supported by orthodox hierarchs, who were coaxed by Mongolian khans, and promoted Mongolian policy and way of ruling.

Conversely, Danylo Romanovytsch selected eastern method of Slavonic civilization and state progress. Roman Mstyslavovytsch and his son Danylo Romanovytsch united Southwestern and Southern principalities and gained titles 'autocrat of all Russ' and king of Russ from chroniclers. Both princes aimed to become collectors of Russ's lands and to continue affairs of Rurikovytsch dynasty.

Danylo was focused on eastern ruling tradition and attempted to integrate his principality into European civilizational governmental type of development of those times. Family connections of Romanovytsch dynasty also facilitated that integration. New legal agreements between prince and local feudal elites and legal traditions of neighbouring European states were implemented and distributed in Galytsko-Volynska Russ. The demand of finding new confederates for struggling against Mongols accelerated prince's European option. The alliance with prince Andrew Yaroslavovytsch failed and his brother Olexander chose horde way of state development. Danylo concentrated on eastern neighbors of Russ and started process of family dynastic marriages consolidation because of not getting support for struggling against hordes from Northeastern Rurikovytschs. Family dynastic factor further strengthened civilizational governmental option's direction of Ukraine at the period of Russ and provided an opportunity of cultural and political integration into European civilization of those times.

Keywords: Galytsko-Volynske principality, hordysm, civilization, Danylo Romanovytsch

Рецензенти:

Димчик Рафал, доктор історії, ад'юнкт
 Кривошея І.І., к.і.н., професор

Надійшла до редакції 21.01.2017 р.